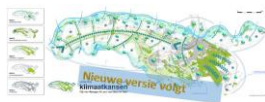

[View this email in your browser](#)

Lees je liever in pdf? [Naar de nieuwsbrief](#)

Aanpassen aan klimaatverandering

In december vorig jaar hebben lokale en regionale bestuurders hun handtekening gezet onder een regionaal klimaatmanifest. Daarin spraken ze uit om de regionale doorvertaling van het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie samen op te pakken.

De zeven gemeenten in het Rijk van Nijmegen en het land van Maas en Waal hebben samen met waterschap Rivierenland en de provincie Gelderland besloten een Regionale Adaptatie strategie (RAS) op te stellen.

Deze RAS is niet vrijblijvend, maar een verplichting. In 2019 wordt op basis van deze RAS een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de komende vier jaar.

Dat de regio's zich willen gaan aanpassen aan klimaatverandering

(adaptatie), wil zeker niet zeggen dat ze niet tegelijkertijd ook inzetten op het beperken van klimaatverandering. Daarvoor stellen ze Regionale Energie Strategieën (RES-en) op. Tegelijkertijd zijn alle gemeenten en provincies ook nog eens bezig om Omgevingsvisies op te stellen. Die moeten alle aparte ruimtelijke, milieu- en waterplannen van gemeenten en provincies gaan vervangen. Geen slecht idee, maar wel wonderlijk dat tegelijkertijd weer nieuwe RAS-en en RES-en moeten worden opgesteld...

Als Water Natuurlijk zijn we verheugd dat gemeenten, waterschappen en provincies serieus werk maken van het omgaan met, en beperken van klimaatverandering. Wel vragen we ons af of de burgers, maar zeker ook onze bestuurders, door al deze over elkaar heen buitende planvormen, straks door de bomen het bos nog kunnen zien. Maar hoe het ook zij, uiteindelijk gaat het niet om de plannen maar om de concrete maatregelen. We houden in 2019 de vinger aan de pols! De regio zet in de concept-‘Regionale Adaptatiestrategie Rijk van Maas en Waal’ in op zes strategieën:

1. Groenblauwe stad, groenblauwe dorpen
2. Klaar voor de hitte
3. Toekomstbestendig landelijk gebied
4. Antiverdrogingsoffensief stuwwallen
5. Veilige, vitale en kwetsbare functies
6. Co-creatie van een klimaatbestendig Rijk van Maas & Waal

Speciale vislift in Almkerk

In het Land van Heusden en Altena [opende waterschap Rivierenland](#) op 22 november 2018 een nieuwe vispassage geopend: de ‘Smart Vislift’.

Deze zelfdenkende vispassage herkent vissen en zorgt voor ideale omstandigheden om te migreren. De lift voorziet daarnaast in eigen onderhoud én houdt de kwaliteit van het water in de gaten. Door een revolutionair nieuw ontwerp neemt de vislift minder ruimte in dan traditionele vispassages.

Een vispassage maakt gebruik van een eenvoudig concept: laat water

getrapt naar beneden lopen. Daardoor wordt de stroomsnelheid lager en kunnen vissen omhoog zwemmen. Deze traditionele passages zijn groot en houden geen rekening met het type vis dat door de passage zwemt. De zelfdenkende vispassage daarentegen herkent elke vis die komt aanzwemmen en stelt hiervoor de ideale stroomsnelheid in. De ronde vorm zorgt voor een besparing in ruimte, en daardoor ook in kosten. De passage houdt ook de kwaliteit en de stand van het water in de gaten. Zo kan Waterschap Rivierenland bijvoorbeeld direct zien als er een schadelijke stof in het water geloosd is.

Wildernis Onder Water II uitgezonden

In navolging van de succesvolle NPO2 serie Wildernis Onder Water is er afgelopen jaar hard gewerkt aan een tweede reeks afleveringen. De serie wordt deze week uitgezonden. In twee afleveringen komt ook het werk van waterschap Noorderzijlvest aan bod.

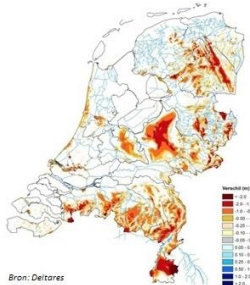
Wildernis Onder Water gunt kijkers een blik onder de waterspiegel. Een wereld die voor ons doorgaans onzichtbaar is. De tweede serie afleveringen neemt ons wederom mee naar de onderwaterwereld, maar laat ook zien welk werk verzet wordt om de waternatuur te verbeteren. Waterbeheerders zijn aan de slag om de waternatuur te herstellen of meer ruimte te geven. Wat levert dat op onder en boven de waterspiegel? In Wildernis Onder Water II is daar volop aandacht voor. In aflevering 6 komt de Oude IJsselstreek even aan bod.

De serie wordt van 12 t/m 20 december iedere werkdag om **19.45 op NPO2** uitgezonden:

- Woensdag 12 december – aflevering 1 Het Geheim van de Beek
- Donderdag 13 december – aflevering 2 Lang leve de regen (met o.a. Gerard over De Onlanden)
- Maandag 17 december – aflevering 3 Onzichtbare natuur tussen land en zee (met o.a. Esther en Silvia over de dijkversterking in Delfzijl)
- Dinsdag 18 december – aflevering 4 Onder water in de boerensloot
- Woensdag 19 december – aflevering 5 Op de bodem van de Zuiderzee

- Donderdag 20 december – aflevering 6 Historisch Water

[Beschrijving afleveringen \(pdf, 623 kB\)](#)

Droogte ijlt lang na

De zomer van 2018 was zeer droog en de droogte houdt nog altijd aan. De afvoer van de Rijn is zeer laag en de grondwaterstanden in grote delen van Oost- en Zuid-Nederland zijn veel lager dan gebruikelijk.

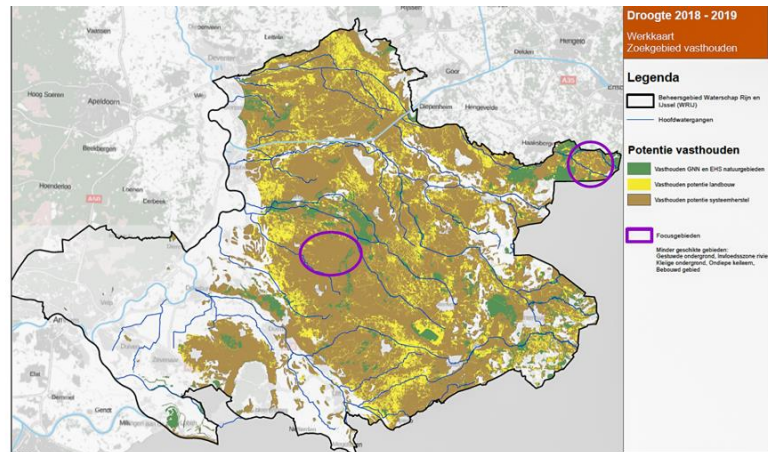
[Berekeningen van Deltares](#) laten zien dat bij een normaal winterscenario de grondwaterstand aan het begin van het volgende groeiseizoen (1 april 2019) in Zuid- en Oost-Nederland decimeters tot meer dan een meter lager zal zijn dan normaal. Zelfs als de winter nat wordt, zullen er in een deel van de zandgebieden lagere grondwaterstanden zijn dan gebruikelijk voor de tijd van het jaar. Het onderzoek wijst uit dat alleen bij een zeer nat scenario met veel regen de grondwaterstand zich geheel zal herstellen.

Rijn en IJssel houdt water vast!

Waterschap Rijn en IJssel roept grondeigenaren dan ook op om komende winter zo veel mogelijk regenwater vast te houden. Door het afsluiten van drainages en (gedeeltelijk) dichtzetten van duikers kan regenwater de bodem intrekken en wordt het niet via de beken en rivieren afgevoerd. Om dit te stimuleren [stelt het waterschap professionele duikerafsluiters ter beschikking](#) aan onder andere agrariërs, landgoedeigenaren, natuur- en terreinbeheerders en particulieren die een greppel of sloot in eigendom hebben.

Het is zo droog dat de grond- en oppervlaktewaterstanden voor het voorjaar 2019 niet genoeg zullen herstellen, tenzij het de komende maanden heel veel gaat regenen. Dit blijkt uit berekeningen die het Waterschap Rijn en IJssel heeft laten uitvoeren specifiek voor zijn grondgebied.

Om de grondwaterstanden weer op niveau te krijgen is regen nodig, veel regen. Er moet komende winter net zoveel regen vallen als er normaal in een heel jaar valt. Gebeurt dit niet dan zal dit volgend voorjaar jaar direct merkbaar zijn. Watergangen worden eerder afvoer loos en vallen eerder droog, de watertemperatuur stijgt dan sneller en grondwater zal eerder in het seizoen niet meer beschikbaar zijn voor gewassen. Hierdoor zullen de problemen voor de waterkwaliteit, de landbouw en de natuur van afgelopen jaar eerder herhalen en mogelijk langer duren.

Minimaal 42 miljard euro nodig voor klimaatadaptatie in de stad?

De droogte en hoosbuien van de afgelopen maanden hebben aangetoond dat klimaatverandering geen toekomstscenario is en dat een snelle aanpak nodig is om schade door weersextremen zoveel mogelijk te beperken. Dit doen de gemeenten, provincies en waterschappen door steden te vergroenen en extra waterberging in de stad en op het platteland aan te leggen.

Op 20 november tekenden het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen het [Bestuursakkoord Ruimtelijke Adaptatie](#). Met dit akkoord zetten de gezamenlijke overheden de schouders onder een klimaatbestendige inrichting van Nederland door samen 600 miljoen euro te investeren in maatregelen die schade door droogte, hittestress en wateroverlast moeten beperken.

Dit bedrag steekt nog wat schraal af tegen de enorme totale kosten. De totale kosten om Nederlandse steden te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering bedragen namelijk maar liefst 42 tot 83 miljard Euro. Dat blijkt uit [een studie van ingenieursadviesbureau Sweco](#). Het bureau berekende ook de verwachte schade als gevolg van extreme weersomstandigheden. Als er geen maatregelen worden genomen bedraagt de schade in 2050 36 tot 62 miljard Euro.

Voor het berekenen van de schadecosten is o.a. aandacht besteed aan

schade als gevolg van wateroverlast in woningen, straten en sporen, de daling van arbeidsproductiviteit en de toename van ziekenhuisopnames en sterfgevallen door hittestress en de schade aan houten paalfunderingen en wegen door droogte.

Uit de berekeningen blijkt dat de kosten voor maatregelen bij een hoog adaptatieniveau op landelijk niveau vergelijkbaar of hoger uitvallen dan de vermeden schade. Het is daarom verstandig om bij het opstellen van lokale uitvoeringsprogramma's onderzoek te doen naar de kosteneffectiviteit van maatregelen.

Zuid-Holland bouwt voortaan klimaatadaptief

De Deltacommissaris stelde het ook: de woningbouwopgave moet klimaatadaptief worden ingevuld. Klimaatverandering heeft grote impact op onze leefomgeving en het aantal weersextremen neemt toe.

Nieuwbouwlocaties in [Zuid-Holland worden zoveel mogelijk klimaatadaptief gebouwd](#), zodat ze bestand zijn tegen weersextremen als gevolg van klimaatverandering. Deze ambitie is vastgelegd in het Convenant (Overeenkomst) Klimaatadaptief Bouwen. Dit is ondertekend door onder meer bouwbedrijven, gemeenten, de provincie, waterschappen, maatschappelijke organisaties, financiers en projectontwikkelaars.

Klimaatadaptief bouwen moet leiden tot minder wateroverlast, minder hittestress, minder nadelige gevolgen van langdurige droogte en bodemdaling, en tot meer biodiversiteit. De coalitie heeft deze principes vastgelegd in een programma van eisen voor klimaatadaptief bouwen dat vanaf begin 2019 gehanteerd wordt, plus een witboek met technische en economische mogelijkheden. Bovendien willen de Zuid-Hollandse partners binnen 1,5 jaar een methode opleveren waarmee je kunt bepalen of een bouwproject aan de norm voor klimaatadaptief bouwen voldoet.

Warmte uit waterzuivering in Arnhem-Zuid?

[Waterschap Rivierenland biedt aan](#) om zo'n 1.500 huurwoningen in de Zuid-Arnhemse wijk Elderveld te gaan verwarmen. De huizen kunnen dan worden verwarmd met de warmte van het schone water van de, tegen de wijk Elderveld aanliggende Waterzuivering Arnhem-Zuid. Tijdens het reinigingsproces wordt het afvalwater opgewarmd tot een temperatuur van zo'n 30 graden Celsius, hierdoor ontstaan mogelijkheden voor een lage temperatuur warmtenet met het gezuiverde water.

Dit net heeft een geheel ander karakter dan de bestaande stadsverwarming die nu al huizen in Schuytgraaf en Presikhaaf verwarmt. Dat is een warmtenet met hoge temperatuur, met water afkomstig van vuilverbrander AVR in Duiven.

Het gezuiverde afvalwater is in de zomermaanden zo'n 25 graden en in de winter komt het nooit onder de 10 graden Celsius, aldus Hennie Roorda, heemraad van Waterschap Rivierenland en lijsttrekker voor Water Natuurlijk. Gekoppeld aan het warmtenet wordt daarom gezocht naar een warmte opslag om in de zomer de warmte op te slaan om die te kunnen gebruiken in de winter.

Waterschap Rivierenland is in gesprek met de Arnhemse corporaties Volkshuisvesting en Vivare over en dergelijk warmtenet. De verhuurders zoeken naar alternatieven voor verwarming op gas (Nederland moet in 2030 aardgasvrij zijn) en geven aan de ideeën van het waterschap zeer interessant te vinden en toe te juichen.

Het idee voor het warmtenet past in de ambitie van het Waterschap Rivierenland om de talrijke waterzuiveringen in het werkgebied tussen grofweg Millingen aan den Rijn en Alblasterdam te transformeren naar "energiefabrieken". In 2030 zijn alle installaties energieneutraal en wekken dus net zoveel energie op als ze nodig hebben om het afvalwater te zuiveren. De overtollige energie kan aan lage temperatuur warmtenetten ter beschikking worden gesteld.

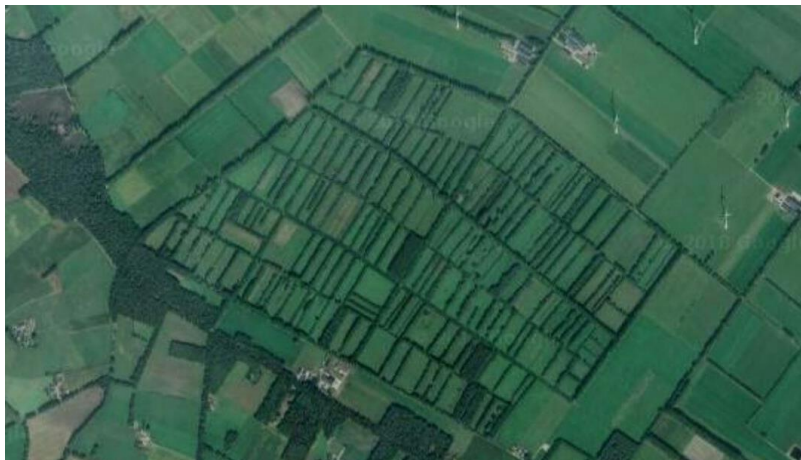
App met mooie wandel- en fietsroutes

Samen met de IVN-afdelingen en de inzet van onze vrijwilligers is de [app IVN routes](#) gerealiseerd. Gemaakt door natuurvrijwilligers voor

natuurliefhebbers.

Met de app IVN Routes bieden we naast cursussen, de Natuurgidsenopleiding en natuuractiviteiten met een gids, nu een extra makkelijke en leuke manier om de natuur te beleven. IVN routes biedt je de mogelijkheid om wanneer je maar wilt te wandelen en fietsen door de mooiste natuur in Nederland. Daarbij krijg je op pad ook nog een stukje natuureducatie mee. Met IVN Routes heb je je eigen IVN gids 'op zak'. Inmiddels staan er meer dan 90 routes in heel Nederland in de app en elke week komen er nieuwe wandelingen bij. Alle IVN Routes zijn offline te gebruiken nadat de route is gedownload. Via het zoekscherm kan je een route zoeken aan de hand van diverse criteria. Zo zijn er routes voor onder andere kinderen en ouderen en kan er gezocht worden op verschillende onderwerpen zoals stadsroutes, paddenstoelen en of strandroutes.

Hoop voor het Aaltense Goor?

Het Aaltense Goor is van oorsprong een veengebied, dat nu gebruikt wordt door kleinschalige landbouw. Je ziet hier lange smalle graslanden, omgeven door houtsingels van vooral zwarte els. De gronden zijn deels verpacht aan boeren die er meestal jongvee op hebben staan, het andere deel is hooiland. De watersalamander en bruine kikker, karekiet, wiewelaar, tuinfluiter en geelgors komen hier voor.

Waterschap Rijn en IJssel is met partners in gesprek over een gezamenlijk plan voor het Aaltense Goor en Zwarte Veen. In dit plan krijgt de natuur een impuls, wordt de landbouwstructuur verbeterd en tegelijk wordt

ruimte gecreëerd voor recreatief medegebruik en waterberging. Staatsbosbeheer, LTO Noord afdeling Oost Achterhoek, gemeente Aalten, gemeente Oude IJsselstreek, provincie Gelderland en Waterschap Rijn en IJssel hebben samen met de bewonerswerkgroep (vertegenwoordiging van grondeigenaren/agrariërs in het gebied) en andere belangenorganisaties (o.a. Stichting Natuur en Milieu Aalten, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en stichting Vennemarke) gewerkt aan het plan Aaltense Goor en Zwarte Veen.

De bedoeling is om de geplande inrichtingsmaatregelen vanaf augustus 2019 te gaan realiseren.

Een eerder plan stuitte op weerstand onder de agrariërs in het gebied. Nu is het afwachten welke winst het nieuwe plan per saldo voor de natuur gaat betekenen.

Catalogus Groenblauwe diensten 2018 goedgekeurd

Op 26 oktober 2018 heeft de Europese Commissie de verlenging en uitbreiding van de Catalogus Groenblauwe diensten goedgekeurd.

De Catalogus Groenblauwe Diensten is een overzicht van de maximale vergoedingen die Nederlandse overheden landbouwers, landschapsbeheerders en landeigenaren mogen geven die een groenblauwe dienst leveren. Deze diensten kunnen gaan over natuur en landschap, cultuurhistorie, recreatie of waterbeheer.

Decentrale overheden kunnen van de Catalogus gebruik maken wanneer ze steun willen verlenen voor de actieve ontwikkeling en beheer van natuur en landschap waardoor kwetsbare soorten worden beschermd en zich kunnen ontwikkelen. De Catalogus is op een aantal punten uitgebreid. Het is nu ook mogelijk om steun te verlenen in gebieden buiten Natuurnetwerk Nederland. Verder is er een nieuw cluster Blauwe diensten toegevoegd.

Waar stond het water in 1967?

Hoe klimaatrobuust is woningbouw in Stadsblokken-Meinerswijk?

Projectontwikkelaar KWP wil woningen bouwen in het Arnhemse uiterwaardengebied Stadsblokken - Meinerswijk. De gemeente Arnhem werkt hieraan mee. Op donderdag 22 november 2018 organiseerden Milieudefensie Arnhem en Kloppend Stadshart een informatieavond in het Focus Filmtheater over de risico's van woningbouw in dit gebied. Bijzondere spreker was hoogleraar Pier Vellinga, internationale autoriteit op het gebied van klimaatverandering. "Wanneer je de meest recente metingen vergelijkt met mogelijke scenario's uit wetenschappelijke klimaatmodellen blijkt dat we steeds aan de bovenkant van de verwachtingen te zitten voor wat betreft temperatuurstijging, zeespiegelstijging en neerslagtendensen (toename piekbuien, meer droge periodes). Deze extremen worden allemaal al eerder bereikt dan eerder is ingeschat. Binnenkort volgt dan ook een forse aanpassing van het Deltaprogramma," aldus Vellinga. Vellinga liet vervolgens zijn licht schijnen over de situatie bij Stadsblokken-Meinerswijk. De Rijn wordt steeds meer een regenrivier. Daardoor krijgen we te maken met meer lange droge periodes én steeds hogere pieken veroorzaakt door extreme neerslag. Het is noodzaak daarop te anticiperen, met een beleid van terughoudendheid en vooral flexibiliteit om rampen en desinvesteringen te voorkomen. Stadsblokken-Meinerswijk -en dan met name Stadsblokken- vormt een flessenhals in de Rijn. In het kader van Ruimte voor de rivier is de afgelopen 10 jaar op vergelijkbare plekken (én in het gebied zelf) langs de rivier juist 2,5 miljard euro geïnvesteerd om ruimte voor het water én landschappelijke kwaliteit te maken in de uiterwaarden. De keuze voor woningbouw op deze plek en op dit moment heeft verstrekkende gevolgen voor rivier verruiming en dijkverhoging elders, of leidt tot meer risico's hier in Arnhem of elders langs de rivier. Arnhem gaat hier waarschijnlijk spijt van krijgen. Op andere plaatsen worden huizen afgebroken en bomen in de uiterwaard gekapt om ruimte voor de rivier te maken. Woningbouw in Stadsblokken-Meinerswijk is in strijd met dat beleid.

De gevolgen zijn nu misschien nog wel te compenseren met zaken als een nevengeul, maar op termijn ontstaan problemen door gebrek aan flexibiliteit. Dat strekt verder dan regio Arnhem, je benadeelt heel Nederland. Het is irrationeel dat je hier ruimte opgeeft en elders ruimte vraagt.

Tot slot geeft de overheid totaal geen garanties aan de toekomstige bewoners. Buitendijks bouwen en wonen geschiedt op eigen risico. Verzekeringsmaatschappijen geven geen thuis.

Aaneengesloten groene ruimte kan bovendien een onmisbare buffer vormen om de klimaatverandering te dempen. Het gebied is niet alleen van belang voor waterafvoer, groene ruimte zorgt ook voor verkoeling van de stad in heter wordende zomers en het vasthouden van water in tijden van droogte.

Rijkswaterstaat heeft nog geen ontwerp-watervergunning verleend. De waterschappen moeten hun verkenning voor de dijkversterking in Malburgen nog opstarten. De gemeente Arnhem zet intussen door.

Binnenkort komt het bestemmingsplan ter inzage te liggen.

Voor Milieudefensie, Kloppend Stadshart, andere betrokken organisaties in de omliggende wijken en bezorgde burgers is de boodschap helder. Bouwen in Stadsblokken-Meinerswijk is een absolute no-go. Nu wordt het tijd dat de politiek tot inkeer komt en afziet van kortetermijnwinst. Verstandig beleid betekent vooruitzien, oog hebben voor gevolgen op langere termijn, opdat heel Arnhem ook voor volgende generaties veilig blijft.

Gerard Litjens

Voorzitter Stichting Kloppend Stadshart

Rolf Müller

Lid en woordvoerder Milieudefensie Arnhem

Eemland over natuurinclusieve landbouw

Om boeren te kunnen helpen natuurinclusiever te gaan boeren, is het nodig om te begrijpen wat een rol speelt bij hun keuzes. Onderzoekers van [Wageningen Research gingen in gesprek met melkveehouders in Eemland](#) en akkerbouwers in Flevoland.

Als een boer natuurinclusiever wil worden, wil dat nog niet zeggen dat hij of zij verwacht dat ook te kunnen. Bedrijfseconomische overwegingen en onzekerheden over risico's spelen een rol, met name op de langere termijn. Boeren hebben een bepaald bedrijfssysteem opgebouwd waarin natuurinclusieve maatregelen tot op zekere hoogte zijn in te passen. Maar op een gegeven moment past het niet meer: dan is het nodig om het bedrijfssysteem aan te passen. Huidige subsidieregelingen voor agrarisch natuurbeheer zijn daar niet op berekend.

Voor een serieuze beweging richting natuurinclusieve landbouw zijn de boeren het erover eens dat er geld bij moet. Liever nog dan een subsidieregeling voor natuurinclusieve landbouw zien ze een waardering via de marktprijs. Ook los van geld vragen ze erkenning en waardering voor hun inspanningen voor de natuur. Daarnaast zou het de boeren helpen als goedkope grond beschikbaar komt: hoge grondkosten dwingen hen om hoge producties na te streven.

Het onderzoek levert veel aanknopingspunten op om boeren te stimuleren om natuurinclusieve keuzes te maken.

Gaswinning in het Land van Heusden en Altena?

In november gaf minister Eric Wiebes (Economische Zaken en Klimaat, VVD) groen licht voor plannen van Vermilion om in de gemeenten Waalwijk, Heusden en Aalburg nog langer aardgas te gaan winnen en zelfs te gaan fracken. Fracking is een techniek die door de sector al enkele decennia wordt toegepast, maar sinds de discussie over schaliegas in opspraak is geraakt. Waterschap Rivierenland, de provincie Noord-Brabant en de gemeenten gaan in beroep bij de Raad van State. In de Algemene Bestuursvergadering van waterschap Rivierenland hebben alle partijen zich uitgesproken tegen deze achterhaalde gaswinningsplannen. De waterschappen die zelf fors inzetten op de productie en het toepassen van duurzame energie zien gaswinning als niet meer van deze tijd. De negatieve effecten op mens, klimaat, natuur en omgeving zijn

gewoonweg te groot. De waterschappen gaan daarom gezamenlijk in beroep tegen dit besluit.

Waterschap Rivierenland staat als regionale overheid midden in de maatschappij. “We zorgen voor veilige dijken en kades, zuiveren rioolwater, verbeteren en bewaken de kwaliteit van het oppervlaktewater en nemen onze verantwoordelijkheid in de energietransitie. Vanuit deze rol zien wij ernstige risico's met betrekking tot deze winning”, vertelt Hennie Roorda, Water Natuurlijk-heemraad van waterschap Rivierenland. Van alle risico's die spelen en waar zorgen over zijn, zijn vooral de risico's rondom het zogeheten 'fracken' een punt van grote zorg. Een zorg die wordt gevoed door het feit dat er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de risico's en effecten op lange termijn. De Groningse casus, hoewel verschillend wat betreft orde en grootte, is hier een sprekend voorbeeld van. “Dit leidt tot ernstige zorgen over de waarborg van kwaliteit van omliggende natuur, landschap en het watersysteem. Verder blijft onduidelijk wat de verlenging en uitbreiding van de gaswinning concreet betekenen op lange termijn voor de omgeving en haar bewoners”, vervolgt Roorda.

“Het winnen van fossiele brandstoffen draagt volgens de Brabantse overheden niet bij aan klimaatneutraliteit”, licht de provincie Noord-Brabant in een persverklaring toe. “Het is bovendien strijdig met de nationale en internationale afspraken op het gebied van CO2-reductie. Verder vinden we dat voorkomen moet worden dat er schade ontstaat door bodemtrillingen of dat bodemdaling optreedt door de gaswinning.” Roorda: “Daar waar de gaskraan in Groningen wordt dichtgedraaid, wordt deze in Brabant verder opengezet. Dat maakt je als Rijk niet geloofwaardig en zorgt voor veel onnodige maatschappelijke onrust. Het zou goed zijn als het rijk al deze bezwaren van haar decentrale partners serieus zou nemen!”

De Raad van State doet in principe binnen een jaar na ontvangst van de beroepschriften uitspraak.

Achterbergse hooilanden afknabbelen?

Natuurreservaat de Achterbergse Hooilanden mag niet worden ingekrompen. Het moet juist worden uitgebreid. Dat heeft [Mooi Wageningen geschreven aan Provinciale Staten van Utrecht](#). Die heeft plannen om het natuurreservaat, nu 80 hectare groot, met 15 procent in te krimpen.

Mooi Wageningen vindt het onverantwoord dat de provincie in tijden van ernstig biodiversiteitsverlies een belangrijk natuurreservaat krimpt. Gedeputeerde Staten wil namelijk 13 hectare die vrijkomen bij een grondruil in het gebied uit het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) halen en aan melkveehouders overdragen.

De Achterbergse Hooilanden liggen in het Utrechtse deel van het Binnenveld, in het open gebied tussen de Grift en de Maatsteeg. Het is extensief beheerd hooiland; voor de kenners: veenmosrietland, moerasheide, trilveen en nat schraalland. Er komen tal van bedreigde soorten voor, waaronder weidevogels als de grutto.

Graslanden buiten het reservaat worden zeer intensief gebruikt, en dus vroeg en vaak gemaaid en bemest. De bedreigde weidevogels zijn daardoor aangewezen op het beschermde deel van het Utrechtse Binnenveld.

Het huidige reservaat valt in vier delen uiteen, omdat ertussen nog landbouwpercelen liggen. Daardoor wordt nu het waterpeil niet verhoogd. Bij de grondruil krijgt Staatsbosbeheer deze 11 hectare landbouwgrond. Na de ruil is het natuurreservaat aaneengesloten. Maar, en nu komt het, ook 13 hectare kleiner! Want Staatsbosbeheer levert in deze ruil maar liefst 24 hectare in.

Het verkleinen van het natuurreservaat is tegen de regels. Herbegrenzing van het Nationaal Natuurnetwerk is namelijk alleen toegestaan als de nieuwe situatie zowel kwalitatief als kwantitatief gelijk is aan de bestaande situatie. Aan die voorwaarde wordt bij de voorgenomen herbegrenzing bij lange na niet voldaan.

Gemeente en Waterschap verscherpen bedrijfscontroles in Leerdam

Onder toezicht van wethouder T. Meijdam van de gemeente Leerdam ondertekenen directeur J. Koetsenruijter en Hennie Roorda, heemraad van Waterschap Rivierenland, de overeenkomst

Waterschap Rivierenland gaat samen met de gemeente Leerdam [scherper toezicht houden op bedrijven](#), die vervuild afvalwater lozen op het riool en daarmee ook op de waterzuiveringsinstallatie in Leerdam. Bedrijven zijn meer gaan lozen op het riool, waarvoor ze bovendien niet zijn gaan betalen. De rioolwaterzuivering in Leerdam is nu overbelast geraakt. Om deze reden betreft de gemeente nu het waterschap bij het beheer van de indirecte lozingen. Samen gaan zij een gezamenlijke risicoanalyse van de indirecte lozingen opstellen en mogelijkheden voor gezamenlijke bedrijfscontroles verkennen. Hennie Roorda, heemraad bij waterschap Rivierenland: "Aan deze ongewenste situatie willen we een einde maken, vandaar dat we erg blij zijn met deze overeenkomst met de gemeente". Samen met de gemeente en de omgevingsdienst worden nu extra bedrijfscontroles gehouden en wordt een gezamenlijk toezichtplan gemaakt om deze problemen op te lossen.

Melkfabriek moet draaien, vissen dood

Door een breuk in een leiding, waar afvalwater van het zuivelbedrijf FrieslandCampina doorheen stroomt, bezweken de vissen massaal in een deel van de rivier de Berkel in de Achterhoek.

Vissers probeerden nog zoveel mogelijk vissen te redden en over te zetten naar schoon water, verderop in de Berkel.

Er stroomden honderden kubieke meters met melk en schoonmaakmiddelen vervuild water van de zuivelfabrieken in Lochem en Borculo in de Berkel. Dat de leidingbreuk zoveel problemen veroorzaakt, heeft veel te maken met de extreem lage waterstand. De Berkel stroomt nauwelijks, waardoor het vervuilde water niet wordt verdund en lang op dezelfde plek blijft staan. De massale vissterfte in de Berkel is veroorzaakt door melkrestanten. Daardoor werd het

zuurstofgehalte in de rivier zo laag was dat veel vissen geen schijn van kans hadden.

De [breuk is inmiddels hersteld](#) en de persleiding is weer in gebruik genomen. Het waterschap heeft het restwater gedurende de werkzaamheden omgeleid naar het nabijgelegen baggerdepot. Het water en de bodem op de lokaties waar de breuk zat en het restwater stroomde, zijn schoongemaakt en ververst. De zuurstofwaarden zijn overal weer normaal en de Berkel stroomt weer als vanouds. Het waterschap doet er alles aan om de ecologie zo snel mogelijk te herstellen in het getroffen gebied en monitort de situatie.

Het afvalwater spoelde zo'n 24 uur lang de rivier in door een breuk in de persleiding van de FrieslandCampina-fabrieken in Lochem en Borculo. Nadat de leiding was gebroken, bleef de fabriek functioneren. De (grote) aanvoer van restwater moest worden stopgezet of het water moest elders worden opgevangen. Vanwege de grote consequenties van het geheel stopzetten voor de zuivelverwerking (boeren kunnen dan hun melk niet kwijt) heeft het waterschap gezocht naar een plek om het water tijdelijk te bergen.

Het afvalwater werd tijdelijk opgeslagen in een oude depot aan de Kanaaldijk. Hoe hier verder mee moet worden omgegaan wordt overlegd met de betrokken instanties, waaronder Rijkswaterstaat. Ook de oorzaak van de leidingbreuk wordt nog onderzocht.

De leiding wordt beheerd door waterschap Rijn en IJssel. Waterschap Rijn en IJssel wil – als duidelijk is hoe de breuk heeft kunnen ontstaan – mogelijk in gesprek gaan met de producent van de persleiding.

Water Natuurlijk is van mening dat het waterschap tijdens voortvarend is opgetreden. Hulde ook voor alle medewerkers die dag en nacht hebben doorgewerkt om de breuk zo snel mogelijk te dichten. Wel vinden we de [eerste berichtgeving wat ongelukkig](#). Volgens de woordvoerder van de melkfabriek was in 'in goed overleg met het waterschap' besloten om de fabriek niet stil te leggen. Deze quote suggereert dat het waterschap slechts volgend was in deze beslissing.

Ook roept deze gebeurtenis de nodige vragen op. We gaan niet in op de schuldvraag. We willen wel aan de orde stellen dat dergelijke calamiteiten ook in de toekomst kunnen blijven gebeuren. Als tijdelijk stilleggen van installaties geen optie is, en er niet automatisch

noodopvang voor afvalwater is, zullen nieuwe leidingbreuken opnieuw tot grootschalige vissterfte leiden. Daarover moeten we binnen het waterschap nog eens goed van gedachten gaan wisselen.

Verkiezingsprogramma's bijna klaar

De verkiezingsprogramma's van Water Natuurlijk in de waterschappen Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel en Rivierenland komen binnenkort beschikbaar! Een dezer dagen zijn ze te downloaden van onze website.

Word nú lid van Water Natuurlijk!

Altijd al fraaie laarzenstickers willen hebben voor op je blauwe laarzen? Dan is dit je kans; [word nú lid](#) van Water Natuurlijk!

Klimaat- en energiedebat Gelderland

Het Gelders Energieakkoord nodigt je uit voor het Klimaat- en Energiedebat Gelderland. Na de Provinciale Statenverkiezingen op 20 maart zal de nieuwe coalitie daad bij woord moeten gaan voegen. Wie heeft er hart voor ons klimaat en op wie moeten we gaan stemmen?

[Meer info](#)

Zutphen, woensdag 13 maart 2019, 16.00-20.00u

Waterschapsverkiezingen

De volgende waterschapsverkiezingen vinden plaats op 20 maart 2019. Maak gebruik van je stemrecht!

Woensdag 20 maart 2019

Rienk Kuiper

WaterNatuurlijkMN@gmail.com

Doe mee en [word lid!](#)

Deze nieuwsbrief automatisch toegestuurd krijgen kan [via deze link](#)

Komt de nieuwsbrief in je spambox terecht? Neem dan ons mailadres WaterNatuurlijkMN@gmail.com op

Bijdragen voor deze nieuwsbrief (ook van niet-leden van Water Natuurlijk) zijn van harte welkom!

in je adressenlijst.

Water Natuurlijk is een bijzondere waterschapspartij.

We hebben geen politieke kleur.

Wat ons bindt is passie voor natuur, landschap, erfgoed, milieu, en recreatie in en om het water.

Wij zijn een landelijke vereniging voor en door inwoners.

We zijn in 2008 opgericht door onder andere Natuurmonumenten, De 12 Landschappen, Sportvisserij Nederland en de 12 provinciale natuur en milieufederaties, Vogelbescherming, IVN en bond Heemschut.

D66, Groen Links en enkele progressieve lokale politieke partijen steunen Water Natuurlijk en doen daarom niet zelf mee aan de waterschapsverkiezingen.

U ontvangt deze mail als lid van Water Natuurlijk, omdat u actief bent in bovenstaande organisaties, of omdat we eerder contact met u hebben gehad.

You can [update your preferences](#) or [unsubscribe from this list](#)

This email was sent to griffie@druuten.nl

[why did I get this?](#) [unsubscribe from this list](#) [update subscription preferences](#)

Water Natuurlijk Midden Nederland · Postbus 4142 · Apeldoorn, 7320 AC · Netherlands

